

Bonte Bermen in Gouda

Bijenorchis

Ecologisch beheer werpt z'n vruchten af

Tekst en foto's: André van Kleinwee

In de jaren vijftig en zestig, en nog lang daarna, moesten bermen vooral netjes zijn, ook binnen gemeente Gouda. In de praktijk betekende dit een korte, gazonachtige begroeiing, in stand gehouden door regelmatig maaien en het maaisel vervolgens te laten liggen. Midden jaren '70 gooide Gouda het roer om, met oogstrelend resultaat.

De omslag naar een andere manier van denken over bermen werd gemaakt in het Natuurbeschermingsjaar 1970. De Wageningse prof. Piet Zonderwijk is een groot pleitbezorger van een ander bermbeheer, hij schreef onder andere het boek 'De bonte berm'. Door het 'nethheidbeheer' los te laten viel

er flinke winst te boeken voor de natuur, zonder dat de verkeerstechnische functie van de bermen in het gedrang kwam. De kilometers lange 'groenstroken' zijn niet alleen voor verkeersdeelnemers maar ook voor de natuur van belang. Dankzij de verbinding die gelegd wordt tussen de groengebieden binnen en buiten de stad, ontstaan uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren.

De bonte berm

In het midden van de jaren '70 stapt gemeente Gouda over op ecologisch bermbeheer: één of twee keer per jaar maaien (afhankelijk van natte en droge bermen) en daarna het maaisel afvoeren. Gouda bestaat hoofdzakelijk uit veengrond maar een aantal bermen in de nieuwbouwwijk uit de jaren negentig werden verschaald met een toplaag

van zand. Deze bermen werden ingezaaid met een mengsel van margrietten, wilde peen, veldzuring, wikkesoorten, scherpe boterbloem en verschillende grassoorten. Door het jarenlange verschralen werden de bermen steeds aantrekkelijker. Boterbloemen, fluitenkruid, echte koekoeksbloem, ratelaar, margrietten, dotters en allerlei soorten grassen sieren de wegbermen en bieden in het bloeiseizoen een kleurig contrast naast het saaie asfalt. Ook zijn er orchideeën aan te treffen.

Rietorchis, Bieslookpad

In de bermen op veengrond groeit gevlekte rietorchis, rietorchis en vleeskleurige orchis. Daar waar zand aangebracht is komt bijenorchis voor. In beide bermsoorten groeit brede wespenorchis. De orchideeën zijn goede graadmeters voor het bermbeheer. Het zaad heeft geen reservevoedsel zoals andere planten, het kiemplantje heeft bodemschimmels nodig om zich te ontwikkelen. Rond tien jaar na de verandering van het beheer verschijnen de eerste bloeiende orchissen in de bermen. Een kiemplant heeft drie tot vijf jaar nodig om tot bloei te komen. Op de grote groeiplekken kun je inmiddels 300 tot 400 bloeiende gevlekte rietorchissen vinden. Jaarlijks voor de eerste maaironde worden de groeiplekken en aantallen geïnventariseerd.

Tijdstip van maaien goed voor wilde planten

De meeste bermen in Gouda worden twee keer per jaar gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd. Na een paar dagen drogen, zodat de zaden de tijd krijgen om los te komen en te vallen, wordt het maaisel met een 'opraapwagen' verzameld. De extra kosten van dit beheer bestaan uit de afvoerkosten. De 1^e maaironde vindt vanaf half juni en de 2^e vanaf half september plaats. Sommige bermen worden een keer, half augustus gemaaid. Groeiplaatsen van orchideeën worden bij de eerste ronde niet gemaaid. De informatie staat op tekeningen van de bermen aangegeven. Om ervoor te zorgen dat de maaier weet waar hij wel en voor-

al ook niet moet maaien loopt de aannemer voor het maaien de locatie na en plaatst voor zijn maaier 4 gekleurde stokken in de berm. Tussen de 4 stokken staan bijzondere planten, daar wordt niet gemaaid. Deze methode werkt goed. Het afvoeren van het maaisel zorgt ervoor dat de door de planten opgenomen voedingsstoffen niet meer terugkomen in de berm. Hierdoor wordt de berm langzaam maar zeker voedselarm (verschraalt) en krijgen meer wilde planten een groeiplek. Voor de verkeersveiligheid worden vanaf half mei de grote hoeken van kruisingen in de stad wel gemaaid.

Waardering

De inwoners waarderen de bloemenrijkdom in de bermen en in het bijzonder de orchissen. Van honden hebben we weinig last in bermen, doordat deze plekken voor hondenuitlaters niet bijster aantrekkelijk zijn. Jaarlijks verschijnt er een artikel in de plaatselijke courant over het Goudse bermbeheer. In juni wordt er

een excursie georganiseerd waarbij, naast het kijken naar de planten ook het beheer en de soortenrijkdom wordt toegelicht.

André van Kleinwee is stadsecoloog van gemeente Gouda.

Publieksexkursie